

ΕΙΔΙΚΟ ΕΝΘΕΤΟ

Η ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ ΣΤΟΝ "ΑΚΑΔΗΜΟ"

Τεράστιας σημασίας εκδήλωση για μια δημοκρατική ενημέρωση πραγματοποιήθηκε στις 5/5/99 στο θέατρο "Ακάδημος". Την εκδήλωση με θέμα την εθνοκάθαρση στο Κόσοβο, τους βομβαρδισμούς και την κάλυψη τους από τα ελληνικά ΜΜΕ, οργάνωσαν οι Ριχάρδος Σωμερίτης, αρθρογράφος του Βήματος, Τ. Μίχας, αρθρογράφος της Ελευθερουπίας, Θ. Παπανδρόπουλος, πρώην πρόεδρος της Ένωσης Ευρωπαίων Δημοσιογράφων, και Ηλίας Ζαφειρόπουλος, γενικός γραμματέας της ΟΑΚΚΕ, σαν αρθρογράφος της εφημερίδας μας, της Νέας Ανατολής, οι οποίοι ήταν και οι ομιλητές στη συγκέντρωση.

Η εκδήλωση αυτή ήταν μια πρωτοβουλία για την υπεράσπιση του δικαιώματος στην ελεύθερη ενημέρωση και την καταγγελία της λογοκρισίας που ωμά εφαρμόζεται από το σέρβικο καθεστώς στην κρίση του Κόσοβου, και πιο έντεχνα από τα ελληνικά ΜΜΕ που κάνουν φιλοσέρβικη προπαγάνδα. Αυτή η πρωτοβουλία αντέδρασε στη φίμωση των δημοσιογράφων που επιχειρείται τόσο από τις πολιτικές δυνάμεις στη χώρα μας, όσο και από τις διοικήσεις των ΜΜΕ, όταν οι δημοσιογράφοι αυτοί επιχειρούν να μεταφέρουν εικόνες της εθνοκάθαρσης από το Κόσοβο. Ήρθε σαν αποτέλεσμα του ξεσπάσματος πολλών δημοκρατικών δημοσιογράφων ενάντια στη μονόπλευρη ενημέρωση, που εκδηλώθηκε με διαμαρτυρία στην ΕΣΗΕΑ και στην ΠΟΕΣΥ, από τους Σωμερίτη, Μίχα και Τελλίδη, και με άρθρα σε περιοδικά κι εφημερίδες (όπως αυτά των Θεοδωράκη, Γεωργελέ, Τελίδη και Τέλογλου στο περιοδικό ΚΛΙΚ). Οι δημοσιογράφοι που κατάγγειλαν την εθνοκάθαρση στο Κόσοβο σαν το κύριο έγκλημα που γίνεται σήμερα στη Γιουγκοσλαβία, αποκλήθηκαν γι' αυτή τους την ενέργεια από τους Γκαίμπελς του ψευτοΚΚΕ, και από τους ακροδεξιούς σοβινιστές, "πράκτορες των αμερικανικών συμφερόντων".

Μέσα στη λαϊλαπα της χυδαίας δημαγωγίας, μέσα σ' ένα κλίμα έξαλλου φιλοσερβισμού και αντιδυτικισμού που δημιούργησε το νέο φαιοκόκκινο μέτωπο των σοσιαλπατριωτών του ψευτο-

ΚΕ, και του κυριαρχικού τμήματος του ΣΥΝ, μαζί με τους ακροδεξιούς σοβινιστές, τους φιλοβασιλικούς της ΝΔ, και τους ναζιστές της "Χρ. Αυγής", η συγκέντρωση αυτή στην οποία καταγγέλθηκε η εθνο-εκκαθαριστική πολιτική του Μιλόσεβιτς, και η ανίερη συμμαχία των "ομοδόξων", αποκτά μεγάλη σημασία για τη δημοκρατική πάλη στη χώρα μας.

Γι' αυτό η ΟΑΚΚΕ την υποστήριξε με όλες τις δυνάμεις αναλαμβάνοντας την προπαγάνδη της με αφίσα που τοιχοκολλήθηκε σε κεντρικά σημεία της Αθήνας και του Πειραιά, και την περιφρούρηση της ώστε να αποτραπούν προβοκατόρικες επιχειρήσεις ματαίωσης της.

Στη συγκέντρωση παραβρέθηκαν πάνω από 200 άτομα, παρά το γεγονός ότι η σχετική ανακοίνωση Τύπου φιλοξενήθηκε σε ελάχιστες εφημερίδες, και βέβαια δεν προβλήθηκε ούτε από τα κανάλια, ούτε από το ραδιόφωνο, με δυο-τρεις εξαιρέσεις. Η τρομακτική απήχηση της ωστόσο στο δημοκρατικό κόσμο, δημοσιογράφους, πολιτικούς, ανήσυχους πολίτες, παρά την περιορισμένη προβολή της, δείχνει την τεράστια σημασία της.

Από τα κανάλια εμφανίστηκαν για να καλύψουν την εκδήλωση το MEGA και το SKAΪ, τα οποία είχαν όμως μάλλον την πρόθεση να προβάλλουν κάποια αναμενόμενη ή κατευθυνόμενη αντίδραση "αγανακτισμένων" πολιτών, ή να συλλάβουν κάποια "αξιοποίηση" φράση και να τη μεγεθύνουν. Παρόλο που για το MEGA μπορούν να διατηρηθούν κάποιες αμφιβολίες, το συνεργείο του SKAΪ φρόντισε με χυδαίες εκφράσεις και χειρονομίες να το κάνει αυτό απολύτως σαφές. Δεν είναι τυχαίο πάντως που και τα δυο κανάλια, ενώ τράβηξαν όλη τη συγκέντρωση δεν έδειχναν κάνενα ουσιαστικό της απόσπασμα.

Από το διεθνή χώρο, ήρθαν εκπρόσωποι του Ασοσιέτεντ Πρες και της Ντούτσε Βέλλε. Παραβρέθηκε επίσης εκπρόσωπος του Αθηναϊκού Πρακτορείου Ειδήσεων, το οποίο έκδωσε μία πολύ θετική ανακοίνωση που δημοσιεύουμε σ' αυτό το φύλλο.

Μία θετική ανταπόκριση της συγκέντρωσης έκανε επίσης η εφημερίδα Αυγή στο φύλλο της επόμενης μέρας.

Τη σημασία αυτής της συγκέντρωσης τόσο για το δημοκρατικό στρατόπεδο, όσο και για το στρατόπεδο των μεσαίων, φανερώνουν με τον καλύτερο τρόπο οι αποτυχημένες προσπάθειες μερικών προβοκατόρων να τη διαλύσουν στο ξεκίνημά της. Λίγα λεπτά μετά την έναρξη της εμφανίστηκε από το πουθενά η υστερική "θεούσα" Λουκά, η οποία εισέβαλε στο χώρο ουρλιάζοντας και αποκαλώντας τους ομιλητές "προδότες του Σατανά"!

Η ομάδα περιφρούρησης, την πέταξε έξω, όσο πιο ήρεμα και πολιτισμένα ήταν δυνατό. Το πάνελ των ομιλητών αντιμετώπισε με νηφαλιότητα και χιούμορ αυτή την παρέμβαση. Μετά το πέταγμα της Λουκά έξω από την αίθουσα, ο Ρ. Σωμερίτης πήρε το μικρόφωνο και είπε: "Ας σταματήσουμε τώρα όλοι για λίγα λεπτά να προσευχηθούμε" και καταχειροκροτήθηκε από την αίθουσα. Το ανέκδοτο όμως αυτό δεν άρεσε σε δυο-τρεις θερμότατους ματαίωσης με "ορθόδοξη" και "πατριωτική" συνείδηση, που συνέχισαν το έργο της Λουκά, με ερωτήσεις του στυλ, "σε ποια θρησκεία προσεύχεσαι, στην καθολική ή στη μουσουλμανική?". Αυτοί επιχείρησαν με επιμονή να μην αφήσουν το Ρ. Σωμερίτη να συνεχίσει την ομιλία του, με προφανή σκοπό να διαλύσουν τη συγκέντρωση. Η προσπάθεια τους αυτή απέτυχε, από την αποφασιστική αντιμετώπιση των ακροατών που κάλεσαν τους προβοκάτορες να σωπάσουν διεκδικώντας το δικαίωμά τους να ακούσουν τους ομιλητές, από την αντίδραση της Λουκά, με υπερασπίζοντας το δικαίωμα του λόγου, και από την περιφρούρηση που προειδοποίησε τους τραμπούκους ότι αν επιμείνουν θα δουν την έξιδο.

Αυτοί οι προβοκάτορες διατήρησαν το κλίμα φορτισμένο σε όλη τη διάρκεια της συγκέντρωσης, ωστόσο ύστερα από την αποφασιστική αρχική αναχαίτιση τους, μπορούσαν να κάνουν μόνο περιορισμένες παρεμβάσεις που κάθε φορά συναντούσαν τις αποδοκιμασίες της αίθουσας. Στην πραγματικότητα τους τούμπισαν οι ομιλητές και το κοινό.

Τη συγκέντρωση άνοιξε με ομιλία του ο Ρ. Σωμερίτης, ο οποίος είχε και ρόλο συντονιστή στη συζήτηση.

Δημοσιεύουμε παρακάτω ολόκληρο το λόγο του, όπως και τους λόγους των υπόλοιπων ομιλητών, Τ. Μίχα, Η. Ζαφειρόπουλου, και Θ. Παπανδρόπουλου, με τη σειρά που μίλησαν.

Μετά το κλείσιμο της συγκέντρωσης οι ομιλητές έδωσαν το δικαίωμα για ερωτήσεις στις οποίες και απάντησαν. Δόθηκε πλήρης ελευθερία και στους θερμότατους "πατριώτες" να κάνουν ερωτήσεις – τοποθετήσεις μέσα σε ειλόγο πάντα χρόνο.

Πολύ σημαντική ήταν η παρέμβαση του Π. Αθανασόπουλου, από τη δημοκρατική παράταξη που υπάρχει μέσα στο ΣΥΝ, ο οποίος είπε τα εξής: "Θα ήθελα να κάνω τρεις επισημάνσεις. Η πρώτη αφορά τους Σέρβους πρόσφυγες που προέρχονται από την Κράινα, για τους οποίους έγινε εδώ αναφορά. Πραγματικά είναι αποτρόπαιο και καταδικαστέο το γεγονός ότι οι Κροάτες έδιωξαν από τα σπίτια τους τόσες εκατοντάδες χιλιάδες Σέρβους. Έκαναν δηλ. μια εθνοκάθαρση. Όμως δεν πρέπει να έχουμε φτωχή μνήμη. Πρέπει να θυμηθούμε πως όταν η Κράινα βρισκόταν υπό σερβικό έλεγχο τότε είχε γίνει το αντίστροφο. Οι Σέρβοι είχαν διώξει από τα σπίτια τους εκατοντάδες χιλιάδες Κροάτες. Είχαν κάνει και αυτή μια εθνοκάθαρση. Επομένως δεν πρέπει να είμαστε επιλεκτικοί, αλλά να καταδικάσουμε την εθνοκάθαρση από οποιδήποτε κι αν προέρχεται, και απέναντι στον οποιονδήποτε και αγίνεται.

Ακολούθησε ένα θερμό χειροκρότημα από τους συγκεντρωμένους. Στο κλείσιμο της συγκέντρωσης, υπήρχε ένα πολύ θερμό κλίμα που είχε δημιουργηθεί από τους δημοκρατικούς ανθρώπους μέσα στην αίθουσα, από την αντίσταση τους στους παριστάμενους εκπροσώπους του φιλοσέρβικου μεσαίων, και από την ικανοποίησή τους για τη νίκη των επιχειρημάτων, της λογικής και της αλήθειας, πάνω στο σκοταδίσμό, στο φανατισμό και στον πραξικοπηματισμό. Ο Ρ. Σωμερίτης έδωσε αυτόν τον τόνο όταν χαιρέτισε τη συγκέντρωση σαν την πραγματοποίηση ενός καθήκοντος απέναντι στους προοδευτικούς δημοσιογράφους που έχουν γίνει θύματα διώξεων στο εσωτερικό, και τα ονόματα των οποίων, δεν μπόρεσε να αναφέρει, γιατί όπως είπε χαρακτηριστικά ζουν σε καθεστώς φόβου.

Αυτή ήταν μία πρώτη, αλλά όχι και η τελευταία, οργανωμένη έκφραση αντίστασης της δημοκρατίας ενάντια στις ναζιστικές και μεσαιωνικές θέσεις και πρακτικές των πολιτικών δυναμών του μαύρου μετώπου.

Η ομιλία του P. Σωμερίτη

“Κύριες και κύριοι, φίλες και φίλοι, καλησπέρα σας. Σας ευχαριστούμε που ήρθατε. Ποιοί είμαστε; Τι είναι αυτό που μας ενώνει; Απλώς είμαστε τέσσερις πολίτες που γράφουν δημοσίως. Έχουμε διαφορετική αντίληψη, ο ένας από τον άλλο, για την πολιτική, την κοινωνία, τα δρώμενα, το μέλλον, το παρελθόν. Δεν συμφωνούμε, καν, πλήρως, στις αναλύσεις που μπορεί ο καθένας να κάνει για την τραγωδία που ζουν, σήμερα, τα Βαλκάνια.

Τι μας ενώνει; Μια βαθύτατη ανησυχία για κάτι που θεωρούμε όλοι πολύτιμο και που είναι η ελευθερία άποψης στη χώρα μας. Ακόμα περισσότερο, η πληρότητα και η ελευθερία της ενημέρωσης. Πιστεύουμε ότι υπάρχει πρόβλημα ως προς την ενημέρωση του ελληνικού λαού από την αρχή, και δεν είναι η πρώτη φορά. Το πρόβλημα είναι αρκετά παλιό, αλλά αυτή τη φορά έχει προχωρήσει σε μεγάλο βαθμό το κακό. Πρόκειται για ένα πρόβλημα σημαντικό, ένα θέμα για το οποίο μπορεί να κάνουμε λάθος συλλογικά, ή μπορεί να οδηγήσει τη χώρα μας σε απίστευτες περιπτέτειες.

Η περαισμένη Δευτέρα ήταν αφιερωμένη παγκοσμίως στην ελευθερία του Τύπου. Σπάνια, το θέμα ήταν τόσο επίκαιρο παντού, και στη χώρα μας. Το πρώτο καθήκον των δημοσιογράφων είναι η ενημέρωση. Αντικειμενική, έντιμη; Οι απόψεις δεν είναι ταυτόσημες. Πολλοί αμφισβήτησαν τη δυνατότητα της αντικειμενικότητας. Ανήκω σ' αυτή την κατηγορία. Ελάχιστοι μπορούν να αμφισβήτησουν την εντιμότητα.

Λίγες ημέρες μετά την έναρξη των βομβαρδισμών, ο γενικός γραμματέας της Διεθνούς Ομοσπονδίας Δημοσιογράφων, κ. Γουάιτ, δήλωνε στον Τ. Μίχα για την εφημερίδα Ελευθεροτυπία, ότι το χρέος των δημοσιογράφων είναι να αντιστέκονται στις προπαγάνδες, στην προπαγάνδα του Βελιγραδίου και στην προπαγάνδα του ΝΑΤΟ. Δεν νομίζω ότι μπορεί να υπάρχει κάποιος που διαφωνεί σ' αυτή την απλή, βασική, αυτονόητη αρχή. Ο Γουάιτ είπε επίσης ότι υπάρχει πρόβλημα με την ενημέρωση στη Σερβία. Δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία, παρά τα όσα λέγονται, και παρά την καταπληκτική δήλωση αρμοδίων για τα θέματα ελευθερίας του Τύπου ότι σε τελευταία ανάλυση ορισμένοι μικροπεριορισμοί εξηγούνται λόγω του πολέμου, ότι υπάρχει έλλειψη ελευθερίας ενημέρωσης στο Βελιγράδι. Μάλιστα η έλλειψη αυτή παρατηρείται σε τόσο μεγάλο βαθμό, ώστε πολύ συνάδελφοι έχουν προτιμήσει την ανεργία από το να εργάζονται κάτω από το καθεστώς της λογοκρισίας.

Αυτή η μαρτυρία προέρχεται από κάποιον που δεν κάθεται σε μια αναπαυτική πολυθρόνα στην Αθήνα, όπως πολλοί από εμάς έχουν κατηγορηθεί, σε αντιπαράθεση με αυτούς “που κινδυνεύουν το κεφάλι τους κάτω από τις βόμβες”, αλλά ήταν απεσταλμένος, από τις πρώτες μέρες του πολέμου, ενός μεγάλου τηλεοπτικού καναλιού και μιας γνωστής εφημερίδας. Πρόκειται για τον Αργύρη Ντινόπουλο, συνάδελφο μου στο Βήμα που αφέρωσε δυο σελίδες την περαισμένη Κυριακή, στην εφημερίδα όπου γράφω κι εγώ, για να διεκτραγώδησε προσεκτικά, αντικειμενικά, πλήρως όμως, αυτό που συμβαίνει με την ενημέρωση στο Βελιγράδι. Ο έλεγχος που ασκείται, και που θα ήταν κατανοητός μονάχα ως προς τα στρατιωτικά μυστικά, είναι καθημερινός και πολύ έντονος, κυρίως ως προς την εικόνα. Αλλά από την περαισμένη Κυριακή, σύμφωνα με μια νέα εγκύλιο, επεκτάθηκε ακόμα και στα απλά τηλεφωνήματα των ανταποκριτών. Από αυτές τις αναφορές του Α. Ντινόπουλου καταλαβαίνει κανείς τις τεράστιες δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι συνάδελφοι μας, συμπεριλαμβανομένου του κινδύνου της ζωής τους.

Πολλοί από εμάς έχουν κατηγορηθεί ότι προσπαθήσαμε

τάχα να συκοφαντήσουμε τους ανταποκριτές και τους απεσταλμένους του ελληνικού Τύπου, και στο Βελιγράδι και στην Πρίστινα. Αυτό δεν στέκει. Πρόκειται για μια μικρή, αντίθετα, συκοφαντία από την άλλη πλευρά. Εκείνο που δύο έχουν εξιστορήσει και καταγράψει είναι: α) η λογοκρισία που ασκείται στο Βελιγράδι, και β) η λογοκρισία που είναι υποχρεωμένοι να ανέχονται, μεταξύ των άλλων, και οι έλληνες ανταποκριτές.

Υπάρχει ένας παράδοξος υπερβολικά σερβόφιλος πατριωτισμός που διέπει όλες τις αντιδράσεις αυτή τη στιγμή στη χώρα μας, για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα. Μερικοί λένε ότι τώρα έχουν ισορροπηθεί κάπως τα πράγματα. Χρειάζεται χρόνος για να το διαπιστώσουμε αυτό, να δούμε δηλαδή ότι υπάρχει κάποια διαφορά ανάμεσα στα ελληνικά ΜΜΕ, (αναφέρομαι λιγότερο στον Τύπο και περισσότερο στα ηλεκτρονικά μέσα), και στην κρατική ραδιοφωνία και τηλεόραση στο Βελιγράδι. Αυτή σε τελική ανάλυση δίνει μια ένστολη μάχη, η οποία μπορεί να είναι από καθαρά στρατιωτική και προπαγανδιστική άποψη, κατανοητή.

Μια φορά ασχολήθηκα με το θέμα στις 31 Μαρτίου, δηλ. λίγες μέρες μετά την έναρξη των βομβαρδισμών με μια επιστολή την οποία είχα στείλει στον πρόεδρο της ΕΣΗΕΑ, κ. Νίκο Κιάο, με ορισμένα ερωτηματικά αγωνίας για το τι συμβαίνει με την ενημέρωση και τον Τύπο. Θα σας αναφέρω παραδείγματα ελλιπούς ή εσφαλμένης ενημέρωσης. Ένα παράδειγμα είναι ο Ρουγκόβα. Επί μέρες ολόκληρες τον παρουσίαζαν σαν έγκυρο κι ελεύθερο συνομιλητή των σερβικών αρχών. Αν αυτή ήταν η πραγματικότητα, θα υπήρχε ίσως μια ένδειξη αλλαγής της στάσης της σέρβικης ηγεσίας. Αλλά, τι μάθαμε μερικές μέρες μετά; Αυτό που πολλοί καλοί γνώστες των πραγμάτων είχαν υποθέσει από την πρώτη στιγμή. Ότι ο Ρουγκόβα είναι κρατούμενος στο σπίτι του μαζί με τα επτά παιδιά του, τη γυναίκα του και ορισμένους από τους καλύτερους του φίλους κι ότι κάθε φορά προσέρχεται στο Βελιγράδι με αστυνομική συνοδεία.

Σ' αυτό το σημείο γίνεται η θυελλώδης είσοδος της Λουκά και, μετά την αποβολή της από την αίθουσα, ακολουθούν οι φραστικές επιθέσεις των ομοιδεατών της. Η περιφρούρηση και το ακροατήριο σύντομα καταφέρνουν να επιβάλλουν την τάξη και ο P. Σωμερίτης συνεχίζει την ομιλία του.

Ο Ρουγκόβα επαναλαμβάνω είναι αιχμάλωτος και κάθε φορά εμφανίζεται με αστυνομική συνοδεία. Αυτή η είδηση δημοσιεύτηκε στις μεγαλύτερες ένεσις εφημερίδες, όπως στη Ντερ Σπίγκελ, στη Μοντ και εξ ολοκλήρου στην Ελευθεροτυπία.

Έχετε κοιτάξει πολλά ρεπορτάζ τα οποία βγαίνουν στον αέρα σε διάφορες τηλεοράσεις; Έχετε σίγουρα δει τον απεσταλμένο που μιλάει και λέει τι είδε, και καλά κάνει, όμως μόλις εμφανίζονται στο ρεπορτάζ του ορισμένες μαρτυρίες πολιτών, ξαφνικά εμφανίζεται το σήμα της σέρβικης τηλεόρασης. Αυτό τι σημαίνει; Ότι κάποιος πρόσθεσε στο ρεπορτάζ είτε εδώ, είτε αλλού, εικόνες που δεν περιλαμβάνονται στην αρχική δουλειά του συντάκτη. Ποιός σέβεται το συντάκτη, τον απεσταλμένο, τον παρατηρητή, και ποιος τον προσβάλλει; Είναι ένα ερώτημα βασικό για τη δημοσιογραφική δεοντολογία, άσχετα με το που έχει συντελεστεί η αλλαγή ή η παραλλαγή των όσων ο συντάκτης είχε προσπαθήσει να πει.

Υπάρχουν πολλά άλλα παραδείγματα. Αυτό είναι ένα παράδειγμα ενσωμάτωσης της σέρβικης προπαγάνδας στα ελληνικά ΜΜΕ. Αλλά, υπάρχει συχνά, λιγότερο ίσως τώρα, παράθεση σέρβικων πληροφοριών που παρουσιάζονται σαν απολύτως εξακριβωμένες, και αληθινές, ενώ απλούστατα προέρχονται από μια πηγή, η οποία μπορεί να δίνει σωστά

στοιχεία, μπορεί να δίνει και λανθασμένα. Όταν δεν αναφέρεται η πηγή υπάρχει πρόβλημα. Ανάλογα πρόβλημα θα υπήρχε, αν με την ίδια ευκολία μεταδίδονταν πληροφορίες, επίσης προπαγανδιστικές κατά την άποψη μου, που μπορεί να δίνει ο εκπρόσωπος του ΝΑΤΟ. Υπάρχει αστόσο μία μικρή διαφορά γιατί το καθεστώς του Βελιγραδίου, τόσο κάτω από τις σημερινές συνήθειες πολέμου, όσο και προηγούμενα, δεν ήταν ποτέ ιδιαίτερα ευνοϊκό για την ελεύθερη δημοσιογραφία, τουλάχιστον τα τελευταία χρόνια. Απόδειξη γι' αυτό, είναι ότι είχε κλείσει πάρα πολλές εφημερίδες και με την έναρξη του πολέμου, έκλεισε τα πάντα εκτός αν ήταν δικά του μέσα, στα οποία είχε άμεσο έλεγχο.

Είναι πολύ δύσκολη στο Βελιγράδι, στη Σερβία, στο Κόσοβο η εξακρίβωση κάθε πληροφορίας. Είναι ακόμα ποι δύσκολη η προσέγγιση των δημοσιογράφων σε ορισμένους χώρους.

Πόσα ρεπορτάζ είδατε για το τι συμβαίνει πραγματικά στο Κόσοβο; Μπορεί να συμβαίνουν τα πάντα και μπορεί να μη συμβαίνει τίποτα. Το τίποτα βέβαια είναι λιγάκι απίστευτο, όταν πάνω από 600.000 άνθρωποι εγκατέλειψαν τις εστίες τους και πήγαν σε στρατόπεδα προσφύγων. Αν γίνεται δεκτό πως πιστεύουμε ότι 600.000 άνθρωποι, και παραπάνω, κοντεύουν να φτάσουν το 1.000.000, εγκαταλείπουν τις εστίες τους, άνευ λόγου κι αιτίας, μόνο επειδή είμαστε τάχα πράκτορες ξένων δυνάμεων, τότε θα πρέπει να ανακαλέσετε στη μνήμη σας τους παππούδες και τις γιαγιάδες σας, όταν έφευγαν από τη Μ. Ασία. Για θυμηθείτε τους ανθρώπους που εγκατέλειψαν την Κωνσταντινούπολη, για θυμηθείτε τα άστρα έχει ζήσει αυτός ο πρόσφυγας λαός, κι αν έχουμε το δικαίωμα να λέμε τέτοιες ανοησίες.</

τρόπο με τον οποίο αυτή η κοσμοθεωρία, η ιδεολογική αντίληψη, επηρεάζει το ρεπορτάζ στην παρουσίαση του πολέμου.

Το ίδιο έγινε και στην κάλυψη του πολέμου στη Βοσνία, όπου αυτό που υποβαθμίστηκε με τον πιο ανέντιμο τρόπο ήταν το θέμα των παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που γίνονταν από όλους, όχι στον ίδιο βαθμό, αλλά απ' όλους. Είναι εκπληκτικά ενδιαφέρουσα η αρθρογραφία των εφημερίδων για το μεγαλύτερο ίσως έγκλημα μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, το οποίο παραδέχονται και οι Σέρβοι και οι Ρώσοι, δηλ. τη Σερεμπρένιτσα. Πως παρουσιάστηκε αυτό το γεγονός στην Ελλάδα;

Στη χειρότερη περίπτωση, παρουσιάστηκε ως θρίαμβος των Σερβοβόσνιων. Χρησιμοποιήθηκαν οι όροι “επέλαση”, “προέλαση”, “θριαμβευτική προέλαση”, φράσεις όπως “εκάμφη τελικά η αντίσταση των Μουσουλμάνων” κ.λπ. Στην καλύτερη περίπτωση παρουσιάστηκε σα μια τραγωδία προσφύγων. Φυσικά, μετά υπήρξαν σχόλια, κείμενα κ.λπ. Αλλά εκείνες τις μέρες το καθοριστικό στοιχείο, δηλαδή το έγκλημα δεν παρουσιάστηκε.

Έχω μια απορία που μ' έχει ενοχλήσει. Σήμερα, με κάθε ευκολία, μπορούμε να αποκαλούμε τους Κλίντον, Μπλερ, Σμιτς, Ζοσπέν, ότι είναι δολοφόνοι κι εγκληματίες, χασάπηδες κ.ά. Καμία όμως ελληνική εφημερίδα, ποτέ, δε χρησιμοποίησε σε πρωτοσέλιδο ανάλογες εκφράσεις για τους Κάρατζιτς και Μλάντιτς. Και θα ήθελα να ρωτήσω και τον πιο κακόπιστο συνομιλητή μου: Δεν είναι λίγο παράξενο ότι χρησιμοποιούνται με τόση ευκολία επίθετα για την πρώτη κατηγορία, ενώ δεν χρησιμοποιούνται καθόλου για τη δεύτερη; Στην κάλυψη του πολέμου της Βοσνίας υπήρξε, και εκεί, μια μεγάλη κρίση.

Τι έγινε στον πόλεμο της Βοσνίας; Πρόκειται για ένα

καταπληκτικό θέμα. Απ' όσο τουλάχιστον γνωρίζω, δεν υπήρχε κανένας διαπιστευμένος ανταποκριτής στην κυβέρνηση της Βοσνίας. Στην πραγματικότητα, η κάλυψη όλου του πολέμου έγινε από το Πάλε, από το Βελιγράδι, από τη σέρβικη πλευρά του Σεράγεβο. Όταν λοιπόν, διαβάζαμε ανταποκρίσεις από το Σεράγεβο, ήταν από την πλευρά που βομβάρδιζε το Σεράγεβο. Φανταστείτε, σήμερα, έναν ανταποκριτή σ' ένα νατοϊκό αεροπλάνο που βομβαρδίζει το Βελιγράδι και στέλνει ανταποκρίσεις ότι είναι στο Βελιγράδι.

Υπήρξε μια μεγάλη υποβάθμιση, λοιπόν, του γεγονότος επειδή δεν υπήρχε άνθρωπος παρών, αφού τα ελληνικά ΜΜΕ έκριναν ότι δεν έπρεπε να υπάρχει δικός τους ανταποκριτής, εκεί που ήταν όλοι, στο Σεράγεβο.

Να με διορθώσετε αν κάνω λάθος, αλλά δεν υπάρχει κανένας έλληνας ανταποκριτής που να έχει επισκεφτεί τη Σερεμπρένιτσα.

[Σ' αυτό το σημείο ο ομιλητής διακόπτεται από μία παρέμβαση ενός ακροατή που φωνάζει, “να μας πεις για την Κράινα”]. Ο Τ. Μίχας συνεχίζει και απαντά:]

Δε νοιμίζω ότι υπάρχει τίποτα σ' αυτά που είπα που να υποβαθμίζει με οποιονδήποτε τρόπο το τρομερό έγκλημα, τη μεγαλύτερη εθνική κάθαρση για το σύντομο χρονικό διάστημα στο οποίο έγινε, (μέχρι πρόσφατα, πριν από τα γεγονότα του Κόσοβου), δηλαδή τα γεγονότα της Κράινα. Επίσης, για το ίδιο θέμα, θα ήθελα να σας πληροφορήσω, επειδή μιλάμε για τον Τύπο, ότι προχτές, όταν όλες οι ξένες εφημερίδες μιλούσαν για το πρόβλημα των προσφύγων του Κόσοβου, η “επάραπτη” Bosnian Journal είχε κεντρικό άρθρο για τους Σέρβους και την Κράινα, όπου αναφερόταν στο γεγονός ότι δεν μπορούν να επιστρέψουν στα σπίτια τους, και περιέγραφε τα τεράστια προβλήματα που αντιμετωπίζουν. Αυτή τη στιγμή, εγώ γράφω ένα άρθρο,

στη βάση εμπειριών προσφύγων που προσπαθούν να επιστρέψουν στην Κράινα, αλλά δεν τους το επιτρέπουν, αναγκάζονται να μένουν σε γείτονες και να αντικρίζουν το σπίτι τους στο οποίο δεν μπορούν πια να μείνουν.

Αλλά ας επιστρέψουμε στο σήμερα. Όσο διαρκεί ο πόλεμος, σαράντα μέρες τώρα, δεν έχει γίνει ούτε μια φορά πρωτοσέλιδο το θέμα των προσφύγων, με την έννοια της εθνοκάθαρσης, και όχι των “φουκαράδων”. Όσο αστεία είναι η επιμονή του CNN στο θέμα των τριών πιλότων, άλλο τόσο επικριτέο είναι το γεγονός, ότι ακόμα και όταν 150.000 πρόσφυγες περνούσαν τα σύνορα σε μια μέρα, αυτό δεν έγινε θέμα. Νομίζω ότι πολύ καλοί συνάδελφοι φοβήθηκαν ότι αν έκαναν αυτό κεντρικό ζήτημα, θα προκαλούσαν την άμβλυνση των εντυπώσεων. Αυτή όμως είναι η λογική που καταστρέφει την είδηση.

Θα σας δώσω συγκεκριμένα παραδείγματα υποβάθμισης της εθνοκάθαρσης, και των προσφύγων που δημιουργεί: Χτες σ' όλα τα πρακτορεία το θέμα ήταν η αναβίωση των καταγγελιών για σφαγές, εκτελέσεις για τις οποίες υπάρχουν και σχετικές αναφορές της Διεθνούς Αμνηστίας. Καμία εφημερίδα, εκτός από την Ελευθεροτυπία δεν φιλοξένησε αυτή την είδηση. Για να μη θεωρηθεί ότι ευλογώ τα γένια μου, πάμε σε μια άλλη είδηση που δε δημοσιεύτηκε πουθενά. Πρόκειται για το διαχωρισμό των γυναικόπαιδων από τους Σέρβους στα σύνορα με τη Δημοκρατία της Μακεδονίας, με σκοπό, σύμφωνα με εκπρόσωπους της Ύπατης Αρμοστείας, να χρησιμοποιηθούν σαν ανθρώπινη ασπίδα σε στρατιωτικές εγκαταστάσεις.

Τα ΜΜΕ πρέπει να πάψουν να εξαρτούνται από τις σέρβικες αρχές και τη σέρβικη πληροφόρηση, δηλαδή, να πάψουν να λειτουργούν σε περιοχές που βρίσκονται κάτω από τον έλεγχο και την ανοχή των σερβικών αρχών. Θα πρέπει οι ανταποκριτές να προσπαθούν να μπαίνουν

— **— Η ομιλία του Η. Ζαφειρόπουλου —**

Γράφω σε μια εφημερίδα μικρής εμβέλειας σαν και αυτές που γενικά χαρακτηρίζονται από τον πλατύ τύπο εφημερίδες γνώμης. Η πολιτική ανάλυση είναι ένα από τα χαρακτηριστικά αυτών των εφημεριδών. Η πολιτική ανάλυση στηρίζεται στο γεγονός. Η αλήθεια δεν είναι μόνο το γεγονός. Το γεγονός είναι το πρώτο πράγμα που έρχεται στις αισθήσεις. Π.χ. το NATO βομβάρδισε ένα εργοστάσιο. Αυτό είναι το γεγονός. Όταν αυτό έρχεται στις αισθήσεις πολλές φορές ώστε να το βλέπει και να το ξαναβλέπει κανείς προσπαθεί να το συσχετίσει με το τι έχει κάνει το NATO παλιότερα, τι έχει κάνει εδώ, και τι έχει κάνει εκεί. Αναρωτιέται ποιες δυνάμεις ήταν εκείνες που το κίνησαν να χτυπήσει, ποιες είναι οι αιτίες των χτυπημάτων, ποια είναι η νομοτέλεια της γενικής του κίνησης, ποια είναι η νομοτέλεια αυτού που βομβαρδίζεται, πώς κινηθήκε, πώς σκέφτηκε, ποιες είναι οι εσωτερικές του αντιθέσεις και προχωράει στην ανάλυση.

Ενώνει δηλαδή τα γεγονότα σε μια αλήθεια. Προσπαθεί να τα ερμηνεύσει και να βρει το ειδικό τους βάρος.

Συνήθως το ψέμα στην πολιτική βρίσκεται στην ανάλυση αλλάζει το βάρος σε ένα γεγονός, διαλέγει κάποιος ένα άλλο γεγονός, συνθέτει με διαφορετικό τρόπο και αντιστρέφει τα στρατόπεδα. Έτσι το δίκιο γίνεται άδικο. Αυτό μπορεί να το κάνει από πρόθεση, μπορεί να το κάνει και από λάθος.

Συνήθως οι αστικές δημοκρατίες κάνουν αυτού του είδους την ανάλυση και λένε αυτού του είδους το ψέμα.

Υπάρχει ένα άλλο χτύπημα στην αλήθεια που γίνεται στο αίσθημα, στο αφετηριακό γεγονός, στην είδηση. Στη χώρα μας έλειψε το πρώτο αφετηριακό γεγονός από την αντίληψη της πλατιάς μάζας η οποία θα μπορούσε να το συσχετίσει και να κάνει ανάλυση.

Το γεγονός είναι ότι οι Σέρβοι έδειξαν τους Κοσσοβάρους από τα σπίτια τους, έκαψαν πολλά σπίτια, τους πήραν τις ταυτότητες για να τους στερήσουν το δικαίωμα να ξαναεμφανιστούν σαν κάτοικοι αυτής της χώρας.

Το ότι η χώρα μας ακρωτηριάστηκε από αυτό το γεγονός είναι από μόνο του ένα περιστατικό βίας. “Το δελτίο των 8” τις τελευταίες βδομάδες είναι ένα αφάνταστο περιστατικό βίας γιατί αντί να τοποθετήσει την είδηση της εθνοκάθαρσης, έκανε εθνοκάθαρση στην είδηση.

Έτσι λοιπόν φάνηκε μόνο μια βία στην συνείδηση του έλληνα πολίτη, η βία των Νατοϊκών βομβαρδισμών. Οπότε το θύμα βρίσκεται σε δίκιο και αυτός που βομβαρδίζει είναι ένα τέρας που δεν έχει καμιά λογική έξω την κυριαρχία του.

Γιατί αυτό που έκανε τους ευρωπαϊκούς λαούς να μισή-

σουνε το υποτιθέμενο θύμα και να μην δείξουνε μεγαλοφροσύνη, ούτε να κλαίουνες ήταν το γεγονός ότι είχε ακουστεί και η άλλη είδηση που εδώ ακρωτηριάστηκε.

Υπάρχουν δυο ειδήσεις σήμερα σε ανταγωνισμό σε παγκόσμια κλίμακα και οι λαοί, οι αναλυτές, οι πιο ανήσυχοι άνθρωποι αυτού του κόσμου, οι πιο έντιμοι και οι πιο άτιμοι, προσπαθούν να προσδιορίσουν πιο γεγονός από τα δυο είναι το κεντρικό.

Είμαι υποχρεωμένος να πω ότι το κεντρικότερο από τα δύο είναι η εθνοκάθαρση.

Παρόλο που στη μια πλευρά είναι μια παγκόσμια δύναμη των ισχυρών υπεριαλιστικών κρατών στο οικονομικό επίπεδο και στην άλλη πλευρά είναι ένας τριτοκοσμικός φασισμός μικρού βεληνεκούς, η φρικαλέα πράξη είναι

Βέβαια ο φίλος Τ. Μίχας είπε ότι η Ρωσία μίλησε στις ειδήσεις για εθνοκάθαρση. Η Ρωσία επί τρεις βδομάδες σε όλα τα επίπεδα αρνιόταν ότι υπήρχε εθνοκάθαρση. Και βέβαια δεν έδειχνε εθνοκάθαρση. Και όταν άρχισε να μιλάει για εθνοκάθαρση ήταν επειδή ο Μιλόσεβιτς αρνιόταν να βάλλει την υπογραφή του κάτω από ένα κείμενο που θα έφερνε εκτός από τους Αμερικάνους και τους Ρώσους στο Κόσοβο.

Οι Ρώσοι άφηναν το NATO να ρίχνει τις βόμβες και οι ίδιοι ασκούσαν πιέσεις στον Μιλόσεβιτς για να υπογράψει κάνοντας τον φίλο στους Σέρβους.

Είναι γεγονός ότι η απόκρυψη της είδησης της εθνοκάθαρσης έγινε στην Ελλάδα, στην Ρωσία και στον νέο σύμμαχο που έχει βρεθεί στην Ανατολή, στην Κινέζικη διχτατορία.

Όλοι αυτοί έχουν μια ορισμένη άποψη για την είδηση και τον ιμπεριαλισμό.

Επιτρέψτε μου να έχω την άποψη ότι αυτή η Ανατολή με την οποία φλερτάρει η Ελλάδα, είναι κρατικοί γραφειοκρατικοί καπιταλισμοί στρατιωτικού τύπου που επιδιώκουν την ηγεμονία, την παγκόσμια ηγεμονία με αλλαγές στα σύνορα παντού.

Η εθνοκάθαρση είναι μια από τις μεθόδους αυτής της αλλαγής.

Η άλλη πλευρά είναι οι Δυτικοί ιμπεριαλιστές που προσπαθούν να συγκρατήσουν, δίχως αρχές μια τέτοια πολιτική τάση Υπάρχουν κριτικές στους βομβαρδισμούς από πολλούς δημοκράτες στη Δύση που λένε.

-Γιατί αφήσατε τους Κοσοβάρους να σφαχτούν, ή γιατί αφού τους κρατούσε ο Μιλόσεβιτς εσείς κάνατε επίθεση και δεν θυσίασατε κανέναν αμερικάνο στρατιώτη αφήνοντας τους Κοσοβάρους να σφάζονται, γιατί κάνατε προβοκάτσια και συσπειρώσατε τους Σέρβους δημοκράτες γύρω από τον Μιλόσεβιτς.

Αυτές είναι κριτικές αιχμηρότατες.

Αλλά πρέπει να παραδεχτούμε ότι το στρατόπεδο που στην πληροφορία έχει μια ισότιμη ή σχεδόν ισότιμη αντιμετώπιση είναι το στρατόπεδο της Ευρώπης. Αν το Ανατολικό στρατόπεδο είναι ο Χίτλερ το Δυτικό στρατόπεδο είναι η ιμπεριαλιστική Αγγλία και η Αμερική πριν από τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο.

Σε αυτόν τον κόσμο ζούμε και ανάμεσα σε αυτά τα δύο στρατόπεδα βρίσκεται η χώρα μας.

Το Ανατολικό στρατόπεδο της λέει ότι έχασε την ψυχή

της, ότι έχει υποταχτεί στην Δύση, στο χρήμα, έχει χάσει το πνεύμα και πρέπει να βρει το πνεύμα την τιμοτήτηα ίσως και την επιβίωσή της στην Ανατολή.

Είναι μια καμπάνια που πάλι από το δελτίο των 8 άρχισε από το Μακεδονικό και μας οδήγησε σε πράξεις για τις οποίες αυτό το έθνος σε λίγο θα ντρέπεται ολόκληρο.

Συνεχίστηκε στα Ίμια που παραλίγο να κάνουμε πόλεμο για ένα ζήτημα οριοθέτησης και να σφαχτούμε οι δύο λαοί χωρίς η ιστορία να δικαιωθεί κανέναν από τους δύο γιαυτό.

Αυτή η πολιτική που πιθανότατα θα οδηγήσει την χώρα σε βαριές περιπέτειες οι οποίες στο πολιτικό επίπεδο προσδιορίζονται από ένα ζήτημα αγαπητοί φίλοι.

Ότι δηλαδή η ακροδεξιά και ενός είδους ονομαζόμενη αριστερά με ανατολικούς προσανατολισμούς έχουν ενωθεί.

Ο φασισμός και η “αντίσταση” στο φασισμό έχουν ενωθεί κάτω από την σκιά, κάτω από την ηγεμονία μιας επιθετικής πολιτικής.

Η αντίσταση των δημοκρατών, των δημοκρατών δημοσιογράφων και κάθε τίμιου ανθρώπου, ώστε να εμποδίσει αυτό το μέτωπο να επιβάλει και το ψέμα και την κυριαρχία του στην Ελλάδα είναι ένα ζήτημα ζωής και θανάτου για την δημοκρατία στη χώρα μας.

Η ομιλία του Θ. Παπανδρόπουλου

Αγαπητοί φίλοι και αρκετοί συνάδελφοι που είστε εδώ, απευθύνομαι σ' εσάς σαν άνθρωπος που συμπληρώνει φέτος 36 χρόνια δημοσιογραφίας και στη δημοσιογραφική μου πορεία έμαθα να δέχομαι τα γεγονότα, να τα εξετάζω, να τα αναλύω, να τα διασταύρων, ξανά και ξανά, να τα επαληθεύω, και όταν δω συγκλίσεις να καταλήγω σε συμπεράσματα. Λοιπόν, μ' αυτή την έννοια η ομιλία μου δεν θα περιέχει ούτε σχόλια, ούτε αξιολογήσεις, ούτε κριτικές. Αυτό θα μπορούσα, ενδεχομένως να το κάνω μετέπειτα στη διάρκεια της συζήτησεως. Εγώ θα σας μεταφέρω μια σειρά από άρθρα και θα σας παρακαλέσω όσοι από εσάς δεν είστε δημοσιογράφοι να ασκήσετε για 15-20 λεπτά το επάγγελμα του δημοσιογράφου. Δηλ. με βάση αυτά που θα σας πω και για τα οποία θα αναφέρω όλες τις πιηγές, θα μπορούσατε ενδεχομένως, αν θέλετε, να κάνετε τη δική σας έρευνα, έχοντας όλες τις προσβάσεις, και να καταλήξετε στα δικά σας συμπεράσματα.

Θα ξεκινήσω από τον πόλεμο στη Ομοσπονδία της Γιουγκοσλαβίας ή Νέα Γιουγκοσλαβία όπως είναι η επίσημη ονομασία του κράτους αυτού. Θα σας διαβάσω ένα κείμενο και όταν τελειώσω θα σας πω από που προέρχεται:

“Το χονδροειδές λάθος που κάναμε μετά τον πόλεμο ήταν να εξοικειώσουμε τους Αλβανούς με τις ιδέες της Δυτ. Ευρώπης σε ό,τι αφορά την έννοια της ιδιωτικής ιδιοκτησίας και με ιδέες περί δημοκρατίας που τους ήσαν στο παρελθόν άγνωστες. Αν δεχτούμε ότι η μετάθεση και η μεταφορά, η διαδοχική μεταφορά των Αλβανών, μετά την αποικιοκρατία μας, παραμένει χωρίς αποτέλεσμα πρέπει να βρούμε τρόπο ώστε αυτό τον υπανάπτυκτο Λαό να τον μεταφυτεύσουμε μαζικά. Οι δυο χώρες που, ενδεχομένως θα μπορούσαν να τους δεχτούν, ως μεταφυτευσή είναι η Αλβανία και η Τουρκία. Έτσι κι αλλιώς ο σημερινός πόλεμος είναι συνηθισμένος με πολύ χειρότερα πράγματα ώστε να ασχολείται με καθημερινά προβλήματα τα οποία έτσι κι αλλιώς δεν θα μπορούσαν να τον ανησυχήσουν.

Για μας το πρόβλημα είναι πως η Γερμανία κατόρθωσε να διώξει από τη χώρα της δεκάδες χιλιάδες Εβραίων; Πως η Ρωσία κατέφερε να μεταφέρει από μια περιοχή στην άλλη εκατομμύρια ανθρώπους;

Από αυτά πρέπει να αντλήσουμε διδάγματα και σιγά-σιγά να αρχίσουμε να σκεπτόμαστε πως θα τα εφαρμόσουμε.

Ο πρώτος όρος για να πραγματοποιηθεί μια μαζική μεταφορά πληθυσμού είναι να δημιουργήσουμε μια ψυχώση κατάλληλη ώστε ο φόβος που θα δημιουργήθει σ' αυτό τον πληθυσμό να μπορέσει να τον αθήσει να φύγει από το μέρος που είναι. Ξέρουμε ότι οι μάζες των μουσουλμάνων είναι πολύ εύκολα επηρεάσμες, ιδίως στο επίπεδο το θρησκευτικό, διότι είναι φανατικές και έχουν προλήψεις. Κατά συνέπεια θα πρέπει να προετοιμάσουμε το ιδεολογικό και ψυχολογικό έδαφος, ενδεχομένως εξαγοράζοντας και ορισμένους από τους ανθρώπους που είναι στον κλήρο τους. Όσον αφορά τώρα τη δεύτερη φάση, εφόσον πετύχει η πρώτη, θα πρέπει να αρχίσουμε να ασκούμε νομοθετική και εξουσιαστική τρομοκρατία στους Αλβανούς. Θα μπορούμε να αρχίσουμε να τους βάζουμε στη φυλακή χωρίς λόγο, να τους βάζουμε αυστηρά πρόστιμα όταν κάνουν παραβάσεις, να τους καίμε τα κτήματα τους, να βιάζουμε τις γυναίκες τους και γενικά στο οικονομικό επίπεδο εκείνο που πρέπει

να προσέξουμε είναι το πως θα τους αποκόψουμε από την ιδιοκτησία τους. Οι Α λβανοί είναι παρά πολύ ευαίσθητοι ανθρωποί στην θρησκεία, κατά συνέπεια το σημείο αυτό, δηλ. της θρησκείας, θα το προσέξουμε ιδιαίτερα και ο καλύτερος τρόπος για να μπορέσουμε να το αξιοποιήσουμε είναι ο διώγμος των πατάδων τους.

Σε ότι αφορά τώρα το άδειασμα των χωριών και μετά το άδειασμα των πόλεων εκεί τα πράγματα είναι πιο δύσκολα διότι στα χωριά και στις πόλεις ο οικογενειακός θεσμός είναι πάρα πολύ ισχυρός. Κατά συνέπεια για να μπορέσουμε να πετύχουμε τους στόχους μας, αυτό τον οικογενειακό θεσμό θα πρέπει να τον διαλύσουμε.”

Αυτό το κείμενο, κυρίες και κύριοι, δημοσιεύτηκε με την ένδειξη απόρρητο στα 1937 στα αρχεία του γιουγκοσλαβικού στρατού υπό τον αριθμό 4 και βρίσκεται ακόμα στη θυρίδα 68 του γιουγκοσλαβικού

Υπουργείου Εξωτερικών.

Το 1986 ένας γνωστός γιουγκοσλαβός οικονομολόγος, σέρβης καταγωγής, ο Κόστα Μιχαήλοβιτς, μέλος της Σέρβης Ακαδημίας από το 1984, μαζί με τη βοήθεια μιας ομάδας που είχε συστήσει ο Ντόμπριτσα Τσόστιτς, γνωστός σέρβος συγγραφέας και μετέπειτα πρόεδρος της δημοκρατίας της Γιουγκοσλαβίας, εκπόνησαν ένα κείμενο απ' το οποίο μεταξύ άλλων διαβάζουν τα εξής : “Εμείς οι Σέρβοι πρέπει να καλέσουμε τους Σέρβους να επανακερδίσουν τα εδάφη τους, εδάφη που χάθηκαν κατά τη γνώμη μας με το Σύνταγμα του 1974, ένα Σύνταγμα το οποίο το κρίνουμε ως αυτοκτονικό. Με βάση το Σύνταγμα αυτό θα μπορούσαμε σε περίπτωση ανεξαρτησίας της ομοσπονδίας μας (σ.σ. εννοούν την πρώην Γιουγκοσλαβική Ομοσπονδία) να υποστούμε νέες αδικίες και νέες θυσίες οι οποίες θα ήταν εις βάρος του σερβικού λαού. Προκειμένου να προλάβουμε αυ

